

ماضی بعید

فیلم‌های فرار از زندان همه کار بکن به جز فرار

علیرضا محمودی

فرار از زندان موقعیت نمایشی بدیعی است برای هیجان. اما بعید است فیلمسازان وطنی قصد داشته باشند که تماشاگران هموطن را با نمایش عبور از موانع و دیوارهای زندانی در مرزهای ایران به هیجان برسانند. زندان در قاموس سینما چیزی نیست جز راهروی ملاقات و بندهای کنار هم و زندانیان نادم و خلافاکاران شاخ. حتی در تلاش‌های تازه برای نفوذ بیشتر به زیر هشت و بند اقتصادی و بند قتل و شب اعدام و روایت قصاص و عواطف ملاقات، داستان فرار از زندان جایی ندارد.

روگردانی سینمای ایران از نمایش فرار از زندان موانع درونی و بیرونی دارد. در جریان چرخه‌های تولید سینمای ایران چه در سال‌های دور و چه در سال‌های نزدیک فیلم‌های ایرانی نگرشی مطابق الگوها به زندان داشته‌اند. فرار از زندان دورترین امکان برای حل بحران ماندن شخصیت‌ها در موقعیت زندانی است. انگار در سینمای ایران این پیش‌فرض قبل از نوشتن هر ایده‌ای پذیرفته شده که فرار از زندان عملی است دشوار و با روحیه سهل‌گیر ایرانی مطابقت ندارد. در حالی که کار سخت‌تر از فرار زندانی، قرار گرفتن فیلمساز ایرانی در شرایط تخیل است. به قول کسی که نمی‌خواهد نامش را بیابم سینماگر ایرانی زندانی واقعیت‌هایی است که فکر می‌کند از پس تعریف کردنش برمی‌آید. همانطور که داستان فرار از زندان داستان جسارت یک زندانی است، ساختن فیلمی خارج از چرخه‌های رایج هم فیلمسازان جسوری می‌خواهد.

ساختن فیلمی درباره فرار از زندان‌های معاصر هم انگار درس‌های ممیزی فراوانی دارد. به قول کسی که اجازه این نقل بدون منبع را داده بگذارید مشکلات ممیزی در همان ادارات سازمان سینمایی باقی بماند. ساختن فرار از زندان یعنی نمایش خارج شدن از چارچوب‌های رسمی و قانونی که ساختنش مجوزهای زیادی می‌خواهد که گرفتنش کار هر کسی نیست.

با چنین فیلمسازان و با چنان مسئولانی فیلم فرار از زندان اگر هم ساخته شود، باید به رسم فیلم‌هایی که قبل از انقلاب ساخته و بعد از انقلاب هم نمایش داده شده بود، اول فیلمنامه قید شود که داستان این فیلم در دوران ستمشاهی می‌گذرد. از همه اینها گذشته فیلمنامه قرص و محکم فرار از زندان اگر هم نوشته و با هزار ترنند دل همه را نرم کند و با بهترین عوامل ساخته شود، برای اکرانش باید دست به دامان کسانی شد که تغییر تلقی‌شان از سینما از فرار از اکتان‌ها هم سخت‌تر است.

گفت‌وگو با کاوه سجادی حسینی کارگردان فیلم «نبودنت»

سید مرغ خستگی گروه هم را در می‌کند

شقایق عرفی‌نژاد

«نبودنت» چهارمین ساخته کاوه سجادی پس از فیلم‌های شب-بیرون، بوفالو و بی‌سر است. این فیلم یک عاشقانه اجتماعی درباره زنی است که منتظر همسرش است، اما او نمی‌تواند برگردد. فیلم سال ۱۴۰۱ با بازی سحر دولت‌شاهی و امیر آقایی ساخته شده و امسال در جشنواره فیلم فجر حضور دارد. کاوه سجادی حسینی در این گفت‌وگو درباره ساخت نبودنت و اکرانش در جشنواره صحبت کرده است:

تعریف کرد، به‌نظم جذاب بود. ایده اولیه مال او بود و بعد با تغییرات زیاد تبدیل به فیلمنامه «نبودنت» شد.

فیلم فضای زنانه دارد. چه شد که یک زن محور این فیلم قرار گرفت؟

تمام روایان فیلم‌های من مثل بوفالو، بی‌سر، شب-بیرون و همین فیلم نبودنت زن هستند. علتش را نمی‌دانم، ولی به‌نظم قصه-زنان قصه پر کشتش تری است. البته فیلمی هم به‌تازگی ساخته‌ام که شخصیت اصلی‌اش مرد و در حال تدوین است.

باز یگران فیلم چطور انتخاب شدند؟

وقتی فیلم قرار است در سینما اکران شود، طبیعتاً باید از بازیگران چهره و شناخته‌شده استفاده کنید تا پخش‌کننده و سینما دار فیلم را بپذیرند. این مسئله ما را به سمت استفاده از بازیگران چهره سوق می‌دهد، ولی به جز این از همان روزی که پیش تولید فیلم را شروع کردیم، برای نقش اصلی آگزیینه در ذهنم داشتم که اولینش سحر دولت‌شاهی بود و خوشحالم که پذیرفت در فیلم حضور داشته باشد. جالب است که فیلمنامه را هم با مشورت او جلو می‌بردیم. سر صحنه هم خیلی کمک می‌کرد و خودش را صاحب فیلم می‌دانست. این خیلی خوشحال‌کننده است که بازیگری در کنار تان داشته باشید که فیلم تا این اندازه برایش مهم باشد.

پیش‌بینی تان از اکران فیلم در جشنواره چیست؟

در هر صورت جشنواره جای ترسناکی است؛ چون وقتی وارد مسابقه می‌شوید، در آن برد و باخت وجود دارد. سعی ما بر این بوده که یک فیلم استاندارد و کاملاً مستقل و منطبق با فضای جامعه بسازیم. خواستیم یک موضوع را ز بر ذره‌بین بگذاریم و آن را کنکاش کنیم.

چشم‌انداز فروش فیلم را چگونه پیش‌بینی می‌کنید؟

با یک پخش‌کننده صحبت کرده‌ایم، ولی اصولاً نبودنت فیلم شیرینی نیست و این در هجوم فیلم‌های کم‌دی می‌تواند مسئله‌ساز باشد. البته این را هم بگویم که فیلم بعدی من یک کم‌دی است؛ بنابراین از کم‌دی‌دم نمی‌آید، ولی کار سختی است. به هر حال فیلم باید در زمان مناسبی اکران شود که از پس خودش بر بیاید، ولی اگر زمانی روی پرده برود که در کنارش چندین فیلم کم‌دی وجود دارند، ممکن است اتفاق خوبی برایش نیفتد. فکر می‌کنم با ترکیب بازیگران و مدل فیلم از پس خودش بر بیاید. به هر حال از اینکه یک گروه منسجم در کنارم بودند، خوشحالم. عوامل پشت صحنه همه از افراد درجه یک سینما هستند و امیدوارم فیلم دیده شود. برای من جایزه گرفتن یا نگرفتن شخص خودم مهم نیست. مسئله‌ام این است که عواملی که در فیلم بودند، اتفاق خوبی را تجربه کنند و خستگی کار از تنش‌شان بیرون برود. ما زمان سختی را سر این فیلم گذرانیم و در سرما و شرایط بد این کار را ساختیم، ولی بچه‌ها همه در کنار هم ماندند. در هر صورت فیلم مسیر خودش را پیدا می‌کند، ولی باید حمایت شود.

از موضوع فیلم صحبت کنیم. چرا سراغ مسئله مهاجرت رفتید؟

مهاجرت همیشه دغدغه من بوده است. در فیلم «شب-بیرون» هم درباره این مسئله کار کرده‌ام. شب-بیرون ماجرای دختری است که آخرین شب زندگی‌اش در تهران را بیرون می‌گذراند و از جاهایی که دوست‌شان داشته فیلمبرداری می‌کند. این فیلم سال ۹۲ ساخته شد و سهیلا گلستانی، هوتن شکیبا و حسام محمودی در آن بازی می‌کردند. این فیلم به‌نظم از آن فیلم‌های تاریخ سینمای جهان است؛ چون سال ۹۲ آن را با ۲۵ میلیون تومان ساختیم! بعد هم فیلم بوفالو را ساختیم که باز مسئله مهاجرت در آن مطرح است. درباره دختر و پسری است که می‌خواهند به شکل غیرقانونی از کشور خارج شوند و در آن‌جا گیر می‌افتند. مهاجرت و دل‌کنند همیشه برای من مسئله بوده است. حتی در همین فضا فیلم‌های کوتاه هم ساخته‌ام. در مورد این فیلم هم وقتی داستان را «صادق خوشحال» برایم